

MỤC LỤC

Thung mơn	7
Quê ngoại	14
Khóc với hoa sen.	22
Về thương hoa súng.	30
Áng mây ngũ sắc	38
Còn mây trắng bay	46
Cánh sáo tri âm.	55
Chị tôi đi cắt vó đêm	67
Thăm thăm cánh đồng	75
Con đường mở hội	84
Những miền hương nhớ.	92

Vườn xưa rộn tiếng chim về	101
Quãng lặng nơi bậu cửa	109
Cội mít ngọt thơm khắc khoải bóng vườn	117
“Mây trắng trong vườn chè ông nội”	127
Khúc đồng dao tháng Bảy	136
Đáy nước.	144
Mùa ăn mật	152
Tên con là Bông Hoa Gạo Đỏ.	161
Bến bờ yêu dấu	169
Bông lan tiêu của tháng năm.	177
Kể chuyện làng mình	186

Thung mơi

Có những khu vườn tuổi thơ chúng tôi gọi là “Thung mơi”, là khung trời mật ngọt. Một khu vườn chưa bao giờ ngưng xanh trong kí ức, và ngọt ngào những nẻo đường cổ tích đơm hoa...

Mỗi khi nhớ về khu vườn dong giềng lấp lánh sao hoa mộng mơi ngày ấy, là như đang bay trong giấc xanh trở về khung trời mật ngọt. Một ngôi vườn có thước đo rộng dài phen giậu, có rào thưa ngăn cách những giới hạn đất đai, nhưng mệnh mông trù mển và ngọt ngào trong mắt biếc, của những trẻ thơ hồn nhiên, trong sáng thuở quê xưa.

★ ★ ★

Khu vườn là không gian vui chơi, đùa nghịch, diễn xướng, nơi bình yên sạch sẽ để lũ trẻ lăn lè, chơi trò trốn tìm, đuổi bắt. Cứ chạy tóa vào vườn dong, nơi những lùm xanh mượt mát chẳng có gì nguy hiểm, chẳng ẩn họa nào rình rập. Cứ nấp cười khúc khích giữa những lùm xanh rung rinh lá thắm, đừng đưa từng chùm sao ngọt. Cứ chạy từ góc này sang góc khác của một ngôi vườn rộng lớn, kẻ phải tìm không tài nào bắt nổi cái kẻ chạy trốn có lá có cây che chắn, bao bọc, ấp ôm. Cứ khảnh khách những tràng cười rung rinh tàng lá bị chân ai tấp vào nghiêng ngả. Cứ quá khích trò chơi vật đuổi, chẳng thềm màng đến những lá tươi đang bị dày cho dập nát. Cuộc vật đuổi có khi chẳng lí do, có khi chỉ vì giành giật nhau mấy bông dong giềng mật ngọt.

Bỗng có đứa nào reo lên: “Chúng mày ơi, có một tổ chim sâu!”, thì đứa tin đứa ngờ, rồi sẽ rẽ ngang cây dong giềng mà nhảy nhanh cho tới cái chỗ “mấy đứa khoác lác” kia đang chụm đầu xem xét cái tổ chim mong manh yên tròn vài viên trứng mỏng.

“Trứng này sắp nở rồi chúng mày ạ.”

“Để yên, đứa nào đụng vào, có hơi tay người, là chim mẹ sợ, sẽ tha trứng đi mất đấy!”

Chẳng biết điều đó có thật hay không, nhưng chỉ cần một tuyên bố chắc nịch như thế, là mấy đứa đang hau háu muốn bút tổ chim khỏi cây về luộc trứng, bỗng im lặng. Tất cả bọn chúng dường như rơi ngay vào nghĩ ngợi. Chúng có lẽ đang tin, rằng hơi người sẽ làm chim mẹ sợ nguy đến bầy con, nên lặng lẽ giãn ra.

“Để cho mấy cái trứng nó thở chúng mày ơi. Ám hơi người, trứng ung hết, không nở được.”

Một đứa nào đó chắc là hay đọc sách, liền gọi việc phát hiện tổ chim là những khám phá kì diệu, của những cuộc thám hiểm khu vườn.

Từ hôm ấy, tự nhiên, chúng bỗng cứ lặng lẽ, nhẹ nhàng. Từng bước chân rón rén, dịu dàng đi vào khu vườn, khẽ kiểng lên níu ngọn dong mà nhẹ nhàng bẻ lấy vài nhành hoa còn lim dim sương ướt. Có tiếng lịch chích chim mẹ từ đâu mang sợi nắng bay về. Đấy, biết ngay, chim mẹ tha mỗi, chắc là chim non mới nở...

* * *

Có lẽ, sẽ chẳng bao giờ lũ trẻ quên được, nơi mà chúng thích chui rúc trốn tìm nhất, thì đó chính là vườn dong giềng to lớn của nhà tôi. Ngày ấy, tôi là đứa trẻ còi cọc, yếu ớt nên kén ăn, kén chơi, kén bạn. Chúng tôi thích mút mật hoa dong giềng, vì đói hay vì ngon ngọt, có lẽ cả hai. Góc vườn có vài cây ổi, một cây dâu da xoan, một chùm chanh cốm. Mùa xuân, khi ổi trở búp non và dâu da xoan lên đợt mầm non mơn, chúng tôi hái mầm cây nhấm nháp như những chú sâu con. Mầm ổi the the, chát chát. Mầm dâu da xoan trong trong mọng nước, chua dịu. Qua xấp xối nắng hè thì bứt chanh cốm chấm muối mà nhấm nhó, xuýt xoa. Bông dong giềng đầu mùa đung đưa vẫy vào cơn khát. Những muống hòa mình thắm đẫm hương cây, mật quả. Cả đợt chuối non mới nhú lên vài gang tay còn nâu hồng phấn trắng. Bẻ lấy, bóc đi vài lớp bẹ phấn, là đến lớp nõn giòn thơm ứa nhựa ngọt lành...

Rồi cũng qua xuân, độ vài tháng một lần, chị em tôi bảo nhau bẻ lá dong giềng để thúc cho cây lên đốt, lớn nhanh. Tôi làm việc đó khá giỏi. Gân lá dong giềng rất giòn, chỉ cần bẻ nhẹ một cái là gãy, nên những đôi tay nhỏ bé của trẻ con hoàn toàn có

thể làm khéo. Lá bẻ về được xếp chồng lên nhau đẹp đẽ, dùng cọng rơm nếp bó thành từng bó nhỏ, chị sẽ mang vào chợ phố bán. Lá dong giềng dùng để gói xôi, gói bún. Bán đầu được có vài đồng một mớ, nhưng cũng đủ mua đũa mía, dứa bồng ngô bỏng gạo cho mấy đứa lau nhau.

Mùa thu hoạch củ dong giềng là mùa đông. Dong giềng là loài cây mọc cụm, nên củ dong giềng cũng từng chùm, tua tủa rể. Trẻ con chúng tôi vẫn thường đùa nhau về “chòm râu của ông dong giềng” khi cả bọn xúm lại thi... “xén râu.” Xong thì hò nhau khiêng từng cụm “các ông” xếp gọn vào góc vườn, chờ cho nắng Chạp làm đất khô ải đi, vỡ dần ra, để lộ những củ dong thon dài chắc lắn. Những ngày tháng Chạp hanh hao, giáp Tết, là khi lớp đất ôm lấy các chùm củ dong khô nứt, ải trắng, đập nhẹ cán dao một cái là vỡ tơi, lộ ra những củ dong bóng bẩy. Bọn trẻ con lại được người lớn sai ra vườn tách từng củ đem rửa. Một lũ thường khi chơi trò đuổi bắt, mút mật hoa với nhau ở vườn dong, lúc này đều chạy sang nhà tôi xúm xít.

Dọn vườn nhanh đi, còn ăn Tết. Người lớn thúc giục. Chúng tôi giúp người lớn chọn củ to mang bán

cho người làm miến; củ nhỏ để giã nát, nấu thức ăn cho đàn lợn dúi ngày nào cũng chực phá phách xông chuồng. Những củ dong ngon lành nhất, tất nhiên, sẽ được chọn riêng ra từ đầu. Chị tôi luộc một rổ lớn để chúng tôi ăn củ đầu mùa cho thỏa thuê. Dong giềng luộc chín đem cắt khoanh, thấy ánh lên lấm tấm lớp tinh bột đường trên thớ thịt củ trong trong màu nước, ăn bở và ngọt. Tôi thường thích ăn dong giềng nướng, thơm và bùi hơn.

Vừa mới kể chuyện hái hoa vườn dong đầy mơ mộng, giờ lại kể có lúc trộm mẹ dúi một vài củ dong vào nôi cám lợn, thật chẳng dễ ai tin. Nhưng vào những khi dong ngon chọn ăn đã hết, còn độ lưng thúng củ già lắn nhỏ, sứt sẹo, sang Giêng ẩm ướt, mấy nhánh khỏe đã trở mầm, mấy dứa nịu tai mách thắm, dúi trộm vài củ vào nôi cám lợn. Khi chín, củ dong quện lắn cái mùi nồng nồng ngai ngái của bèo tây, mùi chua chua khản khản của dây muống già ủ úa, thứ mùi nói chung rất... cám, nhưng chẳng hiểu sao, ngày ấy, chúng tôi cứ ăn dào dạt, ngon đến lạ lùng.

★ ★ ★

Trong một bài thơ có tên là “*Thung mơ*”, tôi viết về những mùa hoa dong giếng của tuổi thơ ngày ấy:

*...“chúng mình công nhau
bay trên những nẻo vườn cũ
khắp các ngả làng lời ca tiếng hú
những gốc với bờ ao
hoa dong giếng vươn sao*

*tôi đã uống bao nhiêu nước mắt?
hay giấc mơ em
sương nắng quê mưa
ròng ròng nhựa mật”...*

Một ngôi vườn chưa bao giờ ngưng xanh trong kí ức. Một loài hoa chưa bao giờ thôi hết những ngọt ngào. Ngôi vườn ấy là thung mơ, là khung trời mật ngọt, nơi lũ trẻ ngày nào bay trong xanh ngần mộng ước. Những lấm láp, ngọt ngào, bao giận hờn, nhưng nhớ. Tuổi thơ như búp hoa xuân, như bầy chim đập cánh trong nắng sớm, yêu thương biết mấy cho vừa...

Quê ngoại

Ngày nhỏ, không hiểu sao tôi cứ nghĩ quê ngoại là phải ở xa nhà mình. Cha mẹ người cùng thôn, nên quê ngoại của tôi là Xóm Trại. Cái thẻo vườn xanh om được bao quanh bằng bờ tre giậu trúc, nằm chơ vơ chắt vắt bên con sông nhỏ, bốn bề là đồng lúa, như bị cắt rời ra khỏi thôn Đông Thành của tôi, cũng chẳng có gì dính líu đến Thanh Khê, thôn bên kia sông, chỉ có duy nhất nhà ông bà ngoại tôi và bác ruột, ở đó. Mẹ tôi bảo đấy là quê ngoại.

Thuở đó ở quê tôi, khái niệm thôn và làng là một, đôi khi, thôn Đông Thành và Thanh Khê cách nhau một con sông chảy giữa, được gọi là làng Đông Khê. Xóm Trại về hành chính thuộc thôn Đông Thành, nhưng cũng ở Xóm Trại, một số nhà không vào hợp tác xã, gọi là làm ăn riêng lẻ.

